

Ж. О. Семко

Державне підприємство «Український науково-дослідний інститут вагонобудування», вул. І. Приходька, 33, м. Кременчук, Полтавська обл., 39621, Україна
Тел.: +380536660250, E-mail: shaganne@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0047-8509>

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ
ПІД ЧАС ЗДІЙСНЕННЯ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ
У СФЕРІ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ**

У сфері залізничного транспорту відбудеться подія, терміни настання якої відклалися два рази відповідно до Постанов Кабінету Міністрів України від 13 червня 2024 р. № 692 та від 04 квітня 2025 р. № 377. Ця подія стосується чинності Постанови КМУ від 26 січня 2022 р. № 53 Пров несення змін до Технічного регламенту безпеки інфраструктури залізничного транспорту і Технічного регламенту безпеки рухомого складу залізничного транспорту, яку можна було б назвати довгоочікуваною, якщо б у сфері стандартизації не відбулось тотальне скасування національних стандартів, прийнятих на основі міждержавних, які прямо або опосередковано стосуються залізничного транспорту.

Незаперечливим в цьому сенсі є факт встановлення Законом України Про технічні регламенти та оцінку відповідності положення про надання презумпції відповідності продукції вимогам певного технічного регламенту через застосування національного стандарту із переліку національних стандартів для цілей застосування відповідного технічного регламенту (частина 1 статті 111).

Отже постає питання: якщо скасовано більшість національних стандартів, що входили до переліків національних стандартів для цілей застосування технічних регламентів у сфері залізничного транспорту, яким чином здійснювати оцінку відповідності продукції та, особливо, яким чином отримати докази презумпції відповідності?

Законодавчою системою технічного регулювання в Україні передбачено, що «надання на ринку України, введення в обіг чи в експлуатацію продукції має бути направлені насамперед на захист життя та здоров'я людей, тварин і рослин, охорону довкілля та природних ресурсів, забезпечення енергоефективності, захист майна, забезпечення національної безпеки та запобігання підприємницькій практиці, що вводить споживача (користувача) в оману».

Таким чином, згідно з положеннями цього закону, які поширюються на усю продукцію, що надається на ринку України, ураховуючи настання терміну чинності Постанови КМУ від 26.01.2022 № 53, здійснення оцінки відповідності продукції для потреб залізничного транспорту вимогам технічних регламентів стає законодавчо обґрунтованим та обов'язковим.

© Семко Ж. О., 2026

В статті наведено огляд нормативно-правових актів, положеннями яких встановлюється відповідальність, зокрема юридична, щодо застосування (або незастосування) національних стандартів. Також в статті проведено аналіз можливості здійснення оцінки відповідності вимогам технічного регламенту без використання національного стандарту із переліку національних стандартів для цілей застосування технічних регламентів у сфері залізничного транспорту.

Ключові слова: національний стандарт, технічний регламент, оцінка відповідності, задані вимоги, презумпція відповідності.

Вступ

Частиною третьою статті 11 Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» [1] встановлено:

«Відповідність продукції вимогам технічних регламентів може бути забезпечена шляхом застосування національних стандартів та/або інших технічних специфікацій, посилення на які містяться у відповідних технічних регламентах. У технічному регламенті зазначається, чи відповідність продукції таким національним стандартам та/або іншим технічним специфікаціям є єдиним способом, чи одним із способів задоволення вимог цього технічного регламенту.

Посилання в технічних регламентах на зазначені національні стандарти можуть мати форму переліків національних стандартів для цілей застосування відповідних технічних регламентів».

У сфері залізничного транспорту відповідні переліки національних стандартів для цілей застосування технічних регламентів затверджені наказами Міністерства розвитку громад та територій України:

1) № 60 від 31.01.2022 Про затвердження Переліку національних стандартів для цілей застосування Технічного регламенту безпеки рухомого складу залізничного транспорту [2];

2) № 69 від 03.02.2022 Про затвердження Переліку національних стандартів для цілей застосування Технічного регламенту безпеки інфраструктури залізничного транспорту [3].

Треба зауважити, що проблема застосування національних стандартів із переліків [2] та [3], її актуальність на даний час полягають в тому, що відповідно до наказів Національного органу стандартизації (виконання функцій якого покладено на ДП «Український науково-дослідний та навчальний центр проблем стандартизації, сертифікації та якості») більшість стандартів скасовано.

Отже, постає питання щодо встановлення презумпції відповідності продукції вимогам технічних регламентів на підставі відповідності вимогам національного (національних) стандарту (стандартів) із переліків [2] та [3], якщо національні стандарти, що входять до цих переліків, не є чинними.

Мета роботи полягає у визначенні правових аспектів щодо відповідальності виробників, уповноважених представників, імпортерів та розповсюджувачів, зокрема юридичної, стосовно застосування або незастосування національних стандартів під час виготовлення, введення в обіг або експлуатацію, надання на ринку продукції, яка підлягає оцінці відповідності згідно з законом [1]. Крім того, метою цієї статті є спроба проаналізувати можливість здійснення оцінки відповідності вимогам технічного регламенту без використання національного стандарту із переліку національ-

них стандартів для цілей застосування технічних регламентів у сфері залізничного транспорту [4] та [5].

Матеріали та методи дослідження

Слід зазначити, що дослідження щодо впровадження системи технічного регулювання в Україні проводились різними авторами стосовно як харчової так й нехарчової продукції, починаючи з 2010 року, як тільки було розпочато роботу зі створення Технічного регламенту безпеки машин та механізмів. Але поширення для вивчення та досліджень ця тема набула після ратифікації Україною Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [6] (Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014).

У статті Карпа М. «Реформування національної системи стандартизації України у контексті євроінтеграції: Динаміка розвитку та перспективи» [7] розглянуті нормативні, організаційні та інституційні зміни, які супроводжують гармонізацію технічного регулювання з правом ЄС, а також висвітлюються ключові виклики, що постають у процесі адаптації європейських стандартів, директив та процедур оцінки відповідності. У роботі обґрунтовується необхідність забезпечення прозорості у сфері технічного регулювання, імплементації гармонізованих стандартів та впровадження європейської моделі New Legislative Framework (NLF), що визначає обов'язкові вимоги безпеки продукції та структурує процедури оцінки відповідності.

Також в статті наведено пояснення щодо моделі New Legislative Framework (переклад англ. – нова законодавча база), яка діє в ЄС, при якій директиви встановлюють обов'язкові вимоги безпеки, а стандарти пропонують технічні рішення для їх виконання (використання стандартів добровільне, але рекомендоване).

«New Legislative Framework – це нормативно-правова система Європейського Союзу, яка визначає:

- уніфіковані юридичні правила регулювання продукції на внутрішньому ринку ЄС і включає гармонізовані вимоги безпеки та якості, обов'язкові для дотримання перед введенням продукції в обіг;

- встановлює юридичну відповідальність виробників, імпортерів, розповсюджувачів та уповноважених представників за відповідність, простежуваність і реагування на ризики;

- визначає процедури оцінки відповідності через модулі А–Н залежно від виду продукції та рівня ризику; регулює створення, акредитацію та відповідальність нотифікованих органів і нагляд держав-членів за їх діяльністю;

- встановлює юридичні правила застосування маркування СЕ як підтвердження відповідності вимогам законодавства та права на вільний обіг;

- визначає механізми державного ринкового нагляду та обов'язки компетентних органів щодо виявлення, вилучення чи відкликання небезпечної або невідповідної продукції;

- забезпечує захист споживачів, охорону здоров'я, довкілля та реалізацію принципу превентивності, формуючи цілісну й обов'язкову нормативну систему, що гарантує безпечне та якісне функціонування продукції на ринку ЄС [8].

Гамбург І. А. у статті «Євроінтеграційний вектор розвитку законодавства України про технічне регулювання: Проблеми та перспективи» [9] досліджує сучасний стан та перспективи розвитку законодавства України про технічне регулювання; визначає, що національне законодавство у сфері технічного регулювання має базуватися на Угоді про технічні бар'єри в торгівлі, Угоді про застосування санітарних

та фітосанітарних заходів, положеннях «Нового» та «Глобального» підходів щодо стандартизації та сертифікації, прийнятими у ЄС; проводить аналіз сучасного стану законодавства України про технічне регулювання, наводить конкретні приклади неузгодженості між нормами, паралелізму при вирішенні однопорядкових питань у нормативно-правових актах, прогалін у правовому регулюванні відповідних відносин.

Печиліна О. В. у статті «Питання гармонізації вітчизняної нормативно-правової бази в галузі стандартизації та технічного регулювання відповідно до вимог Європейського Союзу» [10] аналізує актуальні проблеми та тенденції щодо гармонізації законодавства України до вимог Європейського союзу у сфері технічного регулювання. Також автор приводить пояснення щодо встановленого Законом України Про стандартизацію [11] положення про застосування стандартів на добровільній основі, але за виключенням продукції, щодо якої обов'язковість застосування стандартів встановлена нормативно-правовими актами. До цієї продукції віднесено: будівельні вироби, нафтопродукти, вогнепальну зброю, засоби самозахисту, охоронні системи, продукцію протипожежного призначення, радіаційну техніку, електричний транспорт та тютюнові вироби.

Крім того, автор нагадує, що у 2018-2019 р. р. було видано «низку наказів щодо відновлення дії міждержавних стандартів, прийнятих як національні, розроблених до 1992 року (ГОСТ) з терміном дії до 01.01.2020, 01.01.2021, 01.01.2022. Зокрема це стандарти:

- на заміну яких проводиться або передбачається розроблення проектів національних стандартів;
- посилення на які є в нормативно-правових актах;
- які застосовуються в різних сферах діяльності;
- стосовно Єдиної системи конструкторської документації;
- розроблені на основі міжнародних стандартів, версії яких є актуальними та які відповідно до пункту 2 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону застосовуються як національні стандарти».

До цього слід додати, що свого часу департаментом технічного регулювання Мінекономрозвитку було надано Роз'яснення Міністерства економічного розвитку і торгівлі України з питань застосування стандартів, у тому числі в зв'язку зі скасуванням у 2015 році міждержавних стандартів (ГОСТ) [12], яке зокрема має такі висновки:

- за умови добровільності застосування стандарту, але з метою мати будь-які інструкцію, правила тощо, які впорядковують діяльність у той чи іншій сфері, може застосовуватися не чинний ГОСТ (національний стандарт), якщо на нього не передбачається робити посилання у відповідній сфері діяльності;
- виробники можуть застосовувати скасовані ГОСТ у своїй господарській діяльності та для своїх професійних потреб як звичайні інструкцію, правила тощо, але не можуть робити посилання на такі ГОСТ, тому що вони не є чинними та не визнані національними органом стандартизації;
- відповідно до частини першої та другої статті 13 Закону України «Про захист прав споживачів» виключено обов'язкову норму, яка стосується того, що інформація про продукцію повинна містити найменування нормативних документів, вимогам яких повинна відповідати вітчизняна продукція.

Отже, виникає перша правова неузгодженість – виробники можуть застосовувати нечинний стандарт, але посилатися на нього у відповідній сфері діяльності не мають підстав. Тобто виробник має заздалегідь підготувати докази, щоб у разі потреби до-

вести, наприклад, органам державного ринкового нагляду, що його продукція є безпечною та відповідає суттєвим вимогам відповідного технічного регламенту.

Наразі доречно нагадати положення абзацу другого частини першої статті 111 закону [1], а саме:

«Виробники мають право приймати інші рішення для задоволення суттєвих вимог технічного регламенту, крім застосування стандартів з переліку національних стандартів для цілей застосування технічного регламенту.»

Але водночас це твердження накладає на виробника вирішення дуже складної задачі, за умовами якої потрібно знайти відповіді на низку питань:

1) саме якими методами чи способами має бути доведено відповідність суттєвим вимогам?

2) на підставі яких документів та результатів яких випробувань може бути доведено безпечність продукції?

3) чи задовільнять вжиті заходи органи державного ринкового нагляду для отримання позитивного рішення?

На першій погляд на ці питання можуть відповісти положення частин першої, третьої, четвертої статті 5 Закону України Про загальну безпечність нехарчової продукції [13], а саме:

«1. Продукція вважається безпечною, якщо вона відповідає вимогам щодо забезпечення безпечності продукції, встановленим законодавством.

3. Доказом безпечності продукції є її відповідність національним стандартам, що гармонізовані з відповідними європейськими стандартами.

4. У разі відсутності вимог щодо забезпечення безпечності продукції, визначених частиною першою цієї статті, або за відсутності чи незастосуванні національних стандартів, визначених частиною третьою цієї статті, орган державного ринкового нагляду під час доведення того, що продукція є небезпечною, може враховувати в такій послідовності:

1) національні стандарти інших держав щодо забезпечення безпечності продукції, гармонізовані з відповідними європейськими та міжнародними стандартами;

2) регіональні стандарти щодо забезпечення безпечності продукції відповідно до міжнародних договорів України;

3) стандарти України щодо забезпечення безпечності продукції, крім визначених частиною третьою цієї статті;

4) кодекси усталеної практики із забезпечення безпечності продукції у відповідних галузях;

5) досягнення науки і техніки у сфері безпечності продукції;

6) очікування споживачів (користувачів) щодо безпечності продукції за звичайних або обґрунтовано передбачуваних умов її використання (у тому числі щодо строку служби та за необхідності введення в експлуатацію вимог стосовно встановлення і технічного обслуговування).

Як бачимо, самий легкий шлях доведення безпечності продукції – це її відповідність національним стандартам, гармонізованим з європейськими, або національним стандартам інших держав, або регіональним стандартам, або національним стандартам України.

Інший законодавчий документ, Господарський кодекс [14], який на даний час втратив чинність, містив такі положення:

«Стаття 15. Технічне регулювання у сфері господарювання

РЕЙКОВИЙ РУХОМИЙ СКЛАД

1. У сфері господарювання застосовуються технічні регламенти, стандарти, кодекси ustalеної практики та технічні умови.

2. Застосування стандартів, кодексів ustalеної практики чи їх окремих положень є обов'язковим для:

суб'єктів господарювання, якщо обов'язковість застосування стандартів чи кодексів ustalеної практики встановлено нормативно-правовими актами;

учасників угоди (контракту) щодо розроблення, виготовлення чи постачання продукції, якщо в ній (ньому) є посилання на певні стандарти чи кодекси ustalеної практики;

виробника чи постачальника продукції, якщо він склав декларацію про відповідність продукції певним стандартам чи застосував позначення цих стандартів у її маркуванні.

Стаття 268. Якість товарів, що поставляються

1. Якість товарів, що поставляються, повинна відповідати стандартам, технічним умовам (у разі наявності), іншій технічній документації, яка встановлює вимоги до їх якості, або зразкам (еталонам), якщо сторони не визначають у договорі більш високі вимоги до якості товарів.»

І знов найпростішим способом визначення безпечності та/або якості продукції є її відповідність вимогам стандартів, кодексів ustalеної практики або технічним умовам.

Якщо взяти до уваги, що оцінка відповідності продукції може бути проведена виробником (перша сторона), споживачем чи користувачем (друга сторона) та органом з оцінки відповідності (третья незалежна сторона), то треба також звернути увагу на положення Закону Україно Про захист прав споживачів [15], якими встановлено таке:

«Стаття 6. Право споживача на належну якість продукції

1. Продавець (виробник, виконавець) зобов'язаний передати споживачеві продукцію належної якості, а також надати інформацію про цю продукцію.

2. Продавець (виробник, виконавець) на вимогу споживача зобов'язаний надати йому документи, які підтверджують належну якість продукції.

3. Вимоги до продукції щодо її безпеки для життя, здоров'я і майна споживачів, а також навколишнього природного середовища встановлюються нормативно-правовими актами, в тому числі технічними регламентами.»

Стаття 19. Заборона нечесної підприємницької практики

2. Підприємницька практика вважається такою, що вводить в оману, якщо вона спонукає або може спонукати споживача дати згоду на здійснення правочину, на який в іншому випадку він не погодився б, шляхом надання йому неправдивої чи неповної інформації або ненадання інформації про:

1) основні характеристики продукції, такі як: її наявність, переваги, небезпека, склад, методи використання, метод і дата виготовлення або надання, поставка, кількість, специфікація, географічне або інше походження, очікувані результати споживання чи результати та основні характеристики тестів або перевірок товару».

Таким чином, одним із способів, за яким може бути визначено кількісні, якісні та інші характеристики і ознаки, у тому числі щодо довговічності, функціональності, інтероперабельності або сумісності і безпечності, яким має відповідати продукція – це наведення таких вимог у нормативно-правових актах, в тому числі технічних регламентах, відповідно до закону [1] у національних стандартах, що містяться у відповідних переліках.

У сенсі визначення кількісних, якісних та інших характеристик і ознак, у тому числі щодо довговічності, функціональності, інтероперабельності або сумісності цифрового вмісту і безпечності, слід зазначити, що законом [1] передбачено таке визначення терміну «технічний регламент» – це:

«нормативно-правовий акт, в якому визначено характеристики продукції або пов'язані з ними процеси та методи виробництва, включаючи відповідні адміністративні положення, додержання яких є обов'язковим. Він може також включати або виключно стосуватися вимог до термінології, позначень, пакування, маркування чи етикетування в тій мірі, в якій вони застосовуються до продукції, процесу або методу виробництва». Але в цьому визначенні не йдеться мова про кількісні та якісні характеристики чи ознаки. В технічних регламентах наводяться загальні вимоги щодо характеристик продукції чи пов'язаних процесів та методів виробництва.

Отже, є підстави вважати, що конкретні значення кількісних, якісних та інших характеристик і ознак продукції мають бути наведені у нормативних документах, що передбачені законом [11].

Буде доречно нагадати, що відповідно до закону [11] термін «нормативний документ» визначено як «документ, що встановлює правила, настанови чи характеристики щодо діяльності або її результатів» та відповідно до частини першої статті 6 цього закону встановлено, що нормативними документами є:

«1) національні стандарти та кодекси усталеної практики, прийняті національним органом стандартизації;

2) стандарти, кодекси усталеної практики та технічні умови, прийняті підприємствами, установами та організаціями, що здійснюють стандартизацію».

Таким чином, скасовані відповідно до наказів НОС (ДП «УкрНДНЦ») національні стандарти, (зокрема ті, що стосуються залізничного транспорту) втрачають статус нормативного документу у розмінні закону Про стандартизацію.

У сенсі вище наведеного та, якщо визнати, що:

1) відповідно до частини другої статті 23 закону [11] «національні стандарти та кодекси усталеної практики застосовуються на добровільній основі, крім випадків, якщо обов'язковість їх застосування встановлена нормативно-правовими актами»;

2) технічні регламенти [4] та [5] у сфері залізничного транспорту є нормативно-правовими актами;

3) постанова КМУ від 26.01.2022 № 53 [16] щодо внесення змін до технічних регламентів містить вимогу, що «відповідність рухомого складу залізничного транспорту» (пункт 31 [4]) або складових «елементів інфраструктури залізничного транспорту» (пункт 26 [5]), «пов'язаних з ними процесів або методів виробництва вимогам цього Технічного регламенту забезпечується шляхом застосування національних стандартів, включених до переліку національних стандартів для цілей застосування цього Технічного регламенту»,

то чи можна накази [2] та [3] щодо затвердження переліків національних стандартів для цілей застосування технічних регламентів у сфері залізничного транспорту вважати такими, що мають статус нормативно-правових або підзаконних нормативно-правових актів та встановлюють обов'язкове застосування національних стандартів, що в них зазначені?

На погляд автора цієї статті відповідь на це питання треба шукати у визначенні термінів «нормативно-правовий акт» та «підзаконний нормативно-правовий акт».

Ці терміни визначені Законом України Про правотворчу діяльність [17] таким чином:

«Нормативно-правовий акт – це офіційний документ, прийнятий (виданий) суб'єктом правотворчої діяльності в установленому Конституцією України та (або) законом порядку у письмовій формі (крім випадків, визначених частиною другою статті 47 цього Закону), який містить норму (норми) права і розрахований на неодноразову реалізацію» (частина друга статті 8);

«Підзаконний нормативно-правовий акт – це акт, прийнятий (виданий) суб'єктом правотворчої діяльності на основі та на виконання Конституції України, законів, чинних міжнародних договорів України та спрямований на їх реалізацію.

Підзаконні нормативно-правові акти мають відповідати Конституції України, законам, чинним міжнародним договорам України, підзаконним нормативно-правовим актам вищої юридичної сили та узгоджуватися між собою» (частина перша статті 17).

Таким чином, накази [2] та [3] вважати нормативно-правовими актами або підзаконними нормативно-правовими актами не має підстав. Отже, обов'язковість застосування національних стандартів, що наведені в переліках, затверджених наказами [2] та [3] вважати такою, що встановлена нормативно-правовими актами, можна поставити під сумнів.

Але до підзаконних нормативно-правових актів згідно із підпунктом в) пункту 3) частини другої статті 9 закону [16] віднесено «постанови Кабінету Міністрів України, що містять норми права».

Отже, звертаючись до пунктів 31 технічного регламенту [4] та пункту 26 технічного регламенту [5], які затверджено постановами КМУ та відповідно мають статус підзаконного нормативно-правового акту, можна припустити, що обов'язковість застосування національних стандартів, що наведені в переліках, затверджених наказами [2] та [3], є доведеною.

Підсумовуючи вище наведене, ураховуючи положення щодо презумпції відповідності продукції та пов'язаних з нею процесів (відповідно до абзацу першого частини першої статті 111 закону [1]), можна констатувати правову неузгодженість у вирішенні питання: чи буде правомірною презумпція відповідності продукції вимогам національних стандартів із переліків, затверджених наказами [2] та [3], за умови втрати ними чинності згідно з наказами НОС, для встановлення відповідності вимогам технічних регламентів [4] та [5]?

Висновки.

1. Перша правова неузгодженість – виробники можуть застосовувати нечинні стандарти як інструкції, правила, методики тощо, але посилатися на них у відповідній сфері діяльності не мають а ні права, а ні підстав.

2. Друга правова неузгодженість – переліки національних стандартів для цілей застосування технічних регламентів у сфері залізничного транспорту мають національні стандарти, які втратили чинність згідно з відповідними наказами НОС, тобто втрачають статус національних стандартів. Але при цьому на ці переліки є посилання у самих технічних регламентах, які відповідно до Закону України Про правотворчу діяльність мають статус підзаконних нормативно-правових актів, що в свою чергу відповідно до Закону України Про технічні регламенти та оцінку відповідності робить застосування національних стандартів з цих переліків обов'язковим.

3. Право виробників приймати інші рішення для задоволення суттєвих вимог відповідного технічного регламенту, крім застосування стандартів з переліку національних стандартів для цілей застосування технічного регламенту, з однієї сторони

РЕЙКОВИЙ РУХОМИЙ СКЛАД

– розширює коло можливостей у досягненні мети щодо задоволення суттєвих вимог технічного регламенту, з іншої – ускладнює доказову базу щодо дійсно ефективного задоволення цих суттєвих вимог у забезпеченні безпечності продукції

4. Презумпція відповідності продукції вимогам певного технічного регламенту на підставі відповідності національному стандарту із переліку національних стандартів для цілей застосування відповідного технічного регламенту у разі втрати чинності цим національним стандартом, за певних умов може бути визнана не підтвердженою.

ЛІТЕРАТУРА

1 Закон України Про технічні регламенти та оцінку відповідності від 15 січня 2015 р. № 124-VIII // База даних «Законодавство України»/ВР України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text>

2 Наказ Міністерства інфраструктури України від 30 січня 2022 року № 60 Про затвердження Переліку національних стандартів для цілей застосування Технічного регламенту безпеки рухомого складу залізничного транспорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mindev.gov.ua/storage/app/imported_content/66bb57b765d98.pdf

3 Наказ Міністерства інфраструктури України від 03 лютого 2022 року № 69 Про затвердження Переліку національних стандартів для цілей застосування Технічного регламенту безпеки інфраструктури залізничного транспорту [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mindev.gov.ua/storage/app/imported_content/66bb57bcc678f.pdf

4 Про затвердження Технічного регламенту безпеки рухомого складу залізничного транспорту: Постанова Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2015 р. № 1194 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1194-2015-%D0%BF#Text>

5 Про затвердження Технічного регламенту безпеки інфраструктури залізничного транспорту: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 липня 2013 р. № 494 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/494-2013-%D0%BF#Text>

6 Угода про асоціацію між Україною з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

7 Карпа М. Реформування національної системи стандартизації України у контексті євроінтеграції: Динаміка розвитку та перспективи. *Збірник наукових праць «Публічне управління: концепції, парадигма, розвиток, удосконалення»*. 2025. № 14. С. 34-43 DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2025-14-34-43>

8. EU: Product legislation – revision of the New Legislative Framework (NLF). An official website of the European Union. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/goods/new-legislative-framework_en (дата звернення: 12.09.2025).

9 Гамбург І.А. Євроінтеграційний вектор розвитку законодавства України про технічне регулювання: Проблеми та перспективи. *Молодий вчений*. 2017. № 4(44). С. 286-288 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4/67.pdf>

10 Печиліна О. В. Питання гармонізації вітчизняної нормативно-правової бази в галузі стандартизації та технічного регулювання відповідно до вимог Європейського Союзу. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Спецвипуск*. 2019. С. 61-64 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://apnl.dnu.in.ua/2019/18.pdf>

11 Закон України Про стандартизацію від 5 червня 2014 року № 1315-VIII // База даних «Законодавство України»/ВР України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 1315, ст. 1058) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1315-18#Text>

12 Роз'яснення Міністерства економічного розвитку і торгівлі України з питань застосування стандартів, у тому числі в зв'язку зі скасуванням у 2015 році міждержавних стандартів (ГОСТ) 19.04.2016 Департамент технічного регулювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=964dd5be-37b3-4738-ab45-2e7ca6677167&title=Roziasnennia%20Ministerstva%20Ekonomichnogo%20Rozvitku%20Torgivli%20Ukraini%20ZPitan%20Zastosuvannia%20Standartiv%20U%20tomu%20Chisli%20V%20Zv'язku%20Zi%20Skasuvanniam%20U%2015-RotsiMizhderzhavnikhStandartiv>

13 Закон України Про загальну безпечність нехарчової продукції від 2 грудня 2010 року № 2736-VI // База даних «Законодавство України» / ВР України (Відомості Верховної Ради України (ВВР),

2011, № 22, ст. 145) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2736-17#Text>

14 Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV // База даних «Законодавство України» / ВР України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст. 144) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>

15 Закон України Про захист прав споживачів від 12 травня 1991 року № 1023-XII // База даних «Законодавство України» / ВР України (Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, № 30, ст. 379) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>

16 Про внесення змін до Технічного регламенту безпеки інфраструктури залізничного транспорту і Технічного регламенту безпеки рухомого складу залізничного транспорту. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 січня 2022 р. № 53 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53-2022-%D0%BF#Text>

17 Закон України Про правотворчу діяльність від 24 серпня 2023 року № 3354-IV // База даних «Законодавство України» / ВР України (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 93, ст. 364) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text>

Z. O. Semko

State Enterprise «Ukrainian Scientific Railway Car Building Research Institute»

33 I. Prykhodka St., Kremenchuk, 39621, Ukraine

Tel.: +380 536(6) 60250, E-mail: shaganne@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-0047-8509>

CURRENT ISSUES REGARDING THE APPLICATION OF REGULATORY DOCUMENTS DURING CONFORMITY ASSESSMENT IN THE FIELD OF RAILWAY TRANSPORT

In the field of railway transport, an event is about to take place, the effective date of which was postponed twice in accordance with the Resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated June 13, 2024, No. 692, and April 4, 2025, No. 377. This event concerns the entry into force of Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated January 26, 2022, No. 53 on Amendments to the Technical Regulation on the Safety of Railway Transport Infrastructure and the Technical Regulation on the Safety of Railway Rolling Stock. It could have been described as long-awaited, had the field of standardization not experienced the total cancellation of national standards adopted on the basis of interstate standards, which directly or indirectly relate to railway transport.

An indisputable fact in this regard is the provision established by the Law of Ukraine On Technical Regulations and Conformity Assessment concerning the granting of a presumption of conformity of products with the requirements of a specific technical regulation through the application of a national standard included in the list of national standards for the purposes of applying the relevant technical regulation (Part 1 of Article 111).

Therefore, the following question arises: if most national standards included in the lists of national standards for the purposes of applying technical regulations in the field of railway transport have been repealed, how should product conformity assessment be carried out and, in particular, how can evidence of the presumption of conformity be obtained?

The legislative system of technical regulation in Ukraine provides that «the making available on the market of Ukraine, placing on the market, or putting into service of products shall primarily be aimed at protecting the life and health of humans, animals and plants, environmental and natural resource protection, ensuring energy efficiency, protection of property, ensuring national security, and preventing business practices that mislead the consumer (user).»

Thus, according to the provisions of this Law, which apply to all products made available on the market of Ukraine, taking into account the effective date of Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated January 26, 2022, No. 53, carrying out conformity assessment of products intended for railway transport with the requirements of technical regulations becomes legally justified and mandatory.

The article provides a review of regulatory legal acts whose provisions establish liability, including legal liability, regarding the application (or non-application) of national standards. The article also analyzes the possibility of carrying out conformity assessment with the requirements of a technical regulation without using a national standard from the list of national standards for the purposes of applying technical regulations in the field of railway transport.

Keywords: national standard, technical regulation, conformity assessment, specified requirements, presumption of conformity.

REFERENCES

1. Zakon Ukrainy Pro tekhnichni rehlementy ta otsinku vidpovidnosti vid 15 sichnia 2015 roku № 124-VIII [Law of Ukraine about technical regulations and conformity assessment from January 15 2015, № 124-VIII]. (2015, January 15). Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» – «Legislation of Ukraine» database. *Vidomosti Verkhovnoi Rady – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text> [in Ukrainian].
2. Nakaz Ministerstva infrastruktury Ukrainy Pro zatverdzhennia Pereliku natsionalnykh standartiv dlia tsilei zastosuvannia Tekhnichnoho rehlementu bezpeky infrastruktury zalizhnychnoho transport vid 30 sichnia 2022 roku № 60 [Order of the Ministry of Infrastructure of Ukraine on the approval of the List of national standards for the purposes of applying the Technical Regulation of Railway Transport Infrastructure Safety from January 30 2022, No. 60]. (2022, January 26). Retrieved from: https://mindev.gov.ua/storage/app/imported_content/66bb57b765d98.pdf [in Ukrainian].
3. Nakaz Ministerstva infrastruktury Ukrainy Pro zatverdzhennia Pereliku natsionalnykh standartiv dlia tsilei zastosuvannia Tekhnichnoho rehlementu bezpeky rukhomoho skladu zalizhnychnoho transportu vid 3 liutoho 2022 № 69 [Order of the Ministry of Infrastructure of Ukraine On the approval of the List of national standards for the purposes of applying the Technical Regulation of Railway Rolling Stock Safety from February 3 2022, No. 69]. (2022, February 3). Retrieved from: https://mindev.gov.ua/storage/app/imported_content/66bb57bcc678f.pdf [in Ukrainian].
4. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro zatverdzhennia Tekhnichnoho rehlementu bezpeky rukhomoho skladu zalizhnychnoho transport vid 30 grudnia 2015 roku № 1194 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the approval of the Technical Regulations for the Safety of Rolling Stock of Railway Transport from December 30 2015 № 1194-2015]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1194-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
5. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro zatverdzhennia Tekhnichnoho rehlementu bezpeky infrastruktury zalizhnychnoho transport vid 11 lypnia 2013 roku № 494 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on the approval of the Technical Regulations for the Safety of Infrastructure of Railway Transport from July 11 2013 № 494]. (2013, July 11). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/494-2013-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
6. Zakon Ukrainy «Uhoda pro asotsiatsiu mizh Ukrainoiu, z odnii storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskim spivtovarystvom z atomnoi enerhii i ikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony» vid 16 ver. 2014 r. № 1678-VII [ASSOCIATION AGREEMENT between Ukraine, on the onehand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their member states, on the other hand from September 16,

2014, No. 1678-VII]. (2014, September 16) Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text [in Ukrainian]

7. Karpa M. (2025) Reformuvannya natsionalnoy systemy standartyzatsii Ukrainy u konteksti yevrointegratii: Dynamika rozvytku ta perspektyvy [Reforming the National Standardization System of Ukraine in the Context of European Integration: Development Dynamics and Prospects] *Zbirnyk naukovykh prats «Publichne upravlinnia: kontseptsii, paradyhma, rozvytok, udoskonalennia» – Collection of scientific works "Public administration: concepts, paradigm, development, improvement"*, 14, 34-43 DOI: <https://doi.org/10.31470/2786-6246-2025-14-34-43> [in Ukrainian].

8. EU: Product legislation – revision of the New Legislative Framework (NLF). An official website of the European Union. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/single-market/goods/new-legislative-framework_en (12.09.2025).

9. Hamburh I. A. (2017) Yevrointehratsiynny vektor rozvytku zakonodavstva Ukrayiny pro tekhnichne rehulyuvannya: Problemy ta perspektyvy [The european integration vector of development of ukrainian legislation on technical regulation: problems and prospect] Retrieved from: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/4/67.pdf>

10. Pechylina, O. V. (2019). Pytannya harmonizatsii vitchyznyanoi normatyvno-pravovoi bazy v haluzi standartyzatsii ta tekhnichnoho rehulyuvannya vidpovidno do vymoh Yevropeyskoho Soyuzu. [Issues of harmonization of national normative legal base in standardization and technical regulation accordingly to requirements of European Union]. *Aktualni problemy vitchyznyanoi yurysprudentsii. Spetsvyypusk – Current problems of domestic jurisprudence. Special issue*, 61-64. Retrieved from: <https://apnl.dnu.in.ua/2019/18.pdf> [in Ukrainian].

11. Zakon Ukrainy Pro standartyzatsiiu vid 5 chervnya 2014 roku № 1315-VII [Law of Ukraine On standardization from June 5 2014, No. 1315-VII]. (2014. June 5). *Vidomosti Verkhovnoi Rady – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/311315-18#Text> [in Ukrainian].

12. Roz'yasnennya Ministerstva ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrayiny shchodo zastosuvannya standartiv, u tomu chysli u zv'yazku zi skasuvanniam mizhderzhavnykh standartiv (HOST) u 2015 rotsi [Clarification of the Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine on the application of standards, including in connection with the cancellation of interstate standards (GOST) in 2015] Retrieved from: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=964dd5be-37b3-4738-ab45-2e7ca4677167&title=RoziasnenniaMinisterstvaEkonomichnogoRozvitkuITorgivliUkrainiZPitanZastosuvanniaStandartiv-UTomuChisliVZviazkuZiSkasuvanniamU2015-RotsiMizhderzhavnykhStandartiv> [in Ukrainian].

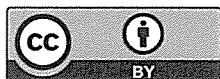
13. Zakon Ukrainy Pro zahalnu bezpechnist nekharchovoi produktsii vid 2 hrudnya 2010 roku № 2736-VI [Law of Ukraine On the general safety of non-food products from December 2 2010, № 2736-VI] (2010, December 2) *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» – «Legislation of Ukraine» database. Vidomosti Verkhovnoi Rady – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine* 2011, 22, 145). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2736-17#Text> [in Ukrainian].

14. Hospodarskyi Kodeks Ukrainy vid 16 sichnia 2003 roku № 436-IV [Commercial Code of Ukraine] from January 16 2003, № 4364-IV (2003. January 16) *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» – «Legislation of Ukraine» database. Vidomosti Verkhovnoi Rady – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine* 2003, 18, 19-20, 21-22, 144) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [in Ukrainian].

15. Zakon Ukrainy Pro zakhyst prav spozhyvachiv vid 12 travnya 1991 roku № 1023-XII [On consumer protection from May 12 1991, № 1023-XII] (1991, May 12) *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» – «Legislation of Ukraine» database. Vidomosti Verkhovnoi Rady URSR (VVR)– Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. 1991, № 30, st. 379) Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text> [in Ukrainian].

16. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy Pro vnesennia zmin do Tekhnichnoho rehlementu bezpeky infrastruktury zalizhnychnoho transportu i Tekhnichnoho rehlementu bezpeky rukhomoho skladu zalizhnychnoho transportu vid 26 sichnia 2022 roku № 53 [Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine on approval of changes to the Technical Regulations of Infrastructure of Railway Transport and for the Safety of Rolling Stock of Railway Transport from January 26 2022, № 53]. (2022, January 26). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

17. Zakon Ukrainy Pro pravotvorchu diyalnist vid 24 serpnia 2023 roku № 3354-IV [About lawmaking activities from August 24 2023, № 3354-IV] (2023, August 24) *Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy» – «Legislation of Ukraine» database. Vidomosti Verkhovnoi Rady – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*. 2023, № 93, cr.364). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> [in Ukrainian].

Стаття надійшла 27.04.2026
Стаття прийнята 30.04.2026
Опубліковано 29.05.2026